

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 500/2023-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených MALICH advokátska kancelária, s. r. o., Dunajská 25, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava II) v konaní sp. zn. B2-13C/257/2004 (pôvodne sp. zn. 13C/257/2004) a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 4Co/162/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava II) v konaní sp. zn. B2-13C/257/2004 (pôvodne sp. zn. 13C/257/2004) **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. B2-13C/257/2004 **k o n a ť** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie každému z nich **5 000 eur**, ktoré im **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **560,93 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. septembra 2023 domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy. Tiež navrhovali prikázať Mestskému súdu Bratislava IV vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadost'učinenie 20 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou podanou na Okresnom súde Bratislava II 2. novembra 2004 domáhali určenia povinnosti zdržať sa (i) ukladania akéhokoľvek pevného alebo tekutého odpadu, alebo akejkokoľvek inej hnutel'nej veci v spoločných priestoroch bytového domu a (ii) užívania kotolne vrátane technologického zariadenia nachádzajúceho sa v suteréne bytového domu proti žalovaným – vlastníkom bytov a nebytových priestorov v bytovom dome na [REDACTED] v [REDACTED].

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 13C/257/2004 z 22. októbra 2014 žalobu zamietol. Krajský súd v Bratislave na odvolanie sťažovateľov uznesením č. k. 4Co/162/2015 z 30. júna 2016 rozsudok okresného súdu zrušil (v časti nároku na náhradu trov konania) a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Sťažovatelia podaním z 18. marca 2021 vzali čiastočne žalobu späť a podaním zo 17. mája 2022 vzali žalobu v celom rozsahu späť. Sťažovatelia podaním z 31. júla 2023 adresovali mestskému súdu „žiadosť o pokračovanie v konaní“.

4. Sťažovatelia namietajú celkovú dĺžku konania v trvaní viac ako 19 rokov. V priebehu konania uplatnili (i) urgenciu z 18. decembra 2006 adresovanú okresnému súdu, pričom v ňom upozornili, že okresný súd od podania žaloby nariadil jediný termín pojednávania 2. mája 2006, (ii) opakovanú urgenciu z 5. marca 2007 na nariadenie termínu pojednávania, (iii) opakovanú urgenciu z 21. septembra 2007 na nariadenie termínu pojednávania a (iv) žiadosť o pokračovanie v konaní z 31. júla 2023, v ktorej mestský súd upozornili, že dosiaľ nerozhodol o ich návrhu o späťvzati žaloby.

5. Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 500/2023 z 12. októbra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa domáhali vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v konaní sp. zn. B2-13C/257/2004 (pôvodne sp. zn. 13C/257/2004) a postupom krajského súdu v konaní sp. zn. 4Co/162/2015. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

6. Mestský súd vo vyjadrení uviedol, že v priebehu namietaného konania zomrel žalovaný v 19. rade, pričom súd priebežne zisťuje stav dedičského konania. Zároveň uviedol, že dedičské

konanie nie je skončené, a preto nebolo dosiaľ rozhodnuté o späťvzátí žaloby. Mestský súd považoval ústavnú sťažnosť za nedôvodnú.

7. Krajský súd vo vyjadrení uviedol, že ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú, pretože je vo vzťahu ku krajskému súdu podaná oneskorene (konanie na krajskom súde je skončené viac ako 7 rokov).

III.

8. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“). Podľa § 18n ods. 2 písm. d) zákona č. 371/2004 Z. z. v znení účinnom od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva z Okresného súdu Bratislava II na Mestský súd Bratislava IV.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (rozsudok EŠLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedálová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález IV. ÚS 465/2022).

10. V konkrétnom posudzovanom prípade sťažovateľov ústavný súd nepostupoval podľa uvedených kritérií, a to vzhľadom na extrémnu dĺžku konania v trvaní viac ako 19 rokov s absenciou právoplatného rozhodnutia vo veci, pretože ani právne či skutkovo náročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takúto dlhú dobu, lebo dôveryhodnosť justície tak trpí zásadným spôsobom (porov. III. ÚS 346/2023).

11. Ústavný súd posudzoval celkovú dĺžku konania od 2. novembra 2004. Okresný súd pôvodne rozsudkom z 22. októbra 2014 žalobu zamietol, avšak krajský súd na odvolanie sťažovateľov uznesením z 30. júna 2016 rozsudok okresného súdu zrušil (v časti nároku na náhradu trov konania) a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odvolacom konaní bolo preukázané, že okresný súd konal so žalovaným, ktorý počas konania zomrel, a tým stratil spôsobilosť byť účastníkom konania. Z dôvodu, že žalovaní v bytovom dome sa dobrovoľne zdržali protiprávneho konania, vzali sťažovatelia podaním z 18. marca 2021 čiastočne žalobu späť a podaním zo 17. mája 2022 vzali žalobu v celom rozsahu späť. Z vyjadrenia mestského súdu vyplýva, že v priebehu konania došlo k úmrtiu žalovaného (v 19. rade), a keďže dedičské konanie nie je právoplatne skončené, dosiaľ o návrhu o späťvzátí žaloby nerozhodol. Mestský súd (pôvodne okresný súd) však zisťoval stav dedičského konania 30. septembra 2022, 3. januára 2023, 3. apríla 2023 a 6. júla 2023. Notár podaním z 12. júla 2023 mestskému súdu oznámil, že dedičské konanie nie je právoplatne skončené. Ústavnému súdu nebol známy dátum úmrtia žalovaného v 19. rade, avšak prvá zmienka vyplýva z odvolacieho konania, ktorým krajský súd považoval za preukázané (uznesenie z 30. júna

2016), že konanie na okresnom súde bolo postihnuté procesnou vadou (konanie so žalovaným, ktorý počas konania zomrel). Z uvedeného možno konštatovať, že minimálne od roku 2016 prebieha dedičské konanie, ktoré dosiaľ nie je právoplatne skončené. Ústavný súd k uvedenému dodáva, že mestský súd má k dispozícii procesné mechanizmy (predvolanie, predvedenie, poriadkové opatrenia, ako aj odňatie veci poverenému notárovi) na riešenie situácie v záujme predchádzania zbytočným priet'ahom v konaní (porov. III. ÚS 305/2023).

12. Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nie je pomenovanie príčin priet'ahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter. Rovnako ani problémy týkajúce sa súdnej reformy (tzv. súdnej mapy) nemôžu byť na ťarchu účastníka konania (III. ÚS 471/2023).

13. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietali aj postup krajského súdu. Z uvedeného časového rámca je zrejmé, že vec bola od 8. apríla 2015 (nie od 13. februára 2015, ako tvrdili sťažovatelia) na krajskom súde, ktorý o odvolaní sťažovateľov rozhodol po 1 roku a 2 mesiacoch uznesením z 30. júna 2016. V priebehu odvolacieho konania žiadala členka senátu krajského súdu o jej vylúčenie z prejednávanej veci z dôvodu, že v tejto veci konala a rozhodovala na súde prvej inštancie. Najvyšší súd Slovenskej republiky sa s dôvodmi vylúčenia nestotožnil a uznesením sp. zn. 5Nc/5/2015 zo 16. júna 2015 sudkyňu z rozhodovania veci nevytlúčil. Ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou opätovne dáva do pozornosti, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (III. ÚS 359/08, I. ÚS 46/01). Pojem „zbytočné priet'ahy“ je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. Len v prípade, ak ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa vyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy, môže vysloviť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Ústavný súd v danej časti ústavnej sťažnosti nevyhodnotil nečinnosť krajského súdu svojou intenzitou za závažnú do takej miery, aby dosiahla ústavnoprávny rozmer, a preto ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (porov. III. ÚS 179/2022).

14. Ústavným súdom posúdené okolnosti vo vzťahu k mestskému súdu (pôvodne okresnému súdu) odôvodňujú, aby vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z dôvodu, že dosiaľ nie je skončené dedičské konanie, ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu mestskému súdu vo veci konať bez zbytočných priet'ahov [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

16. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali o priznanie finančného zadost'učinenia spolu 20 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného

základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (v súčasnosti rozhodovanie o návrhu na späťvzatie žaloby), povahu a význam dotknutých práv, namietanú celkovú dĺžku konania (viac ako 19 rokov), ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadost'učinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať s'ťažovateľom každému z nich 5 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

17. Ústavný súd priznal s'ťažovateľom nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 560,93 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. S'ťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie s'ťažnosti) vrátane 20 % DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu